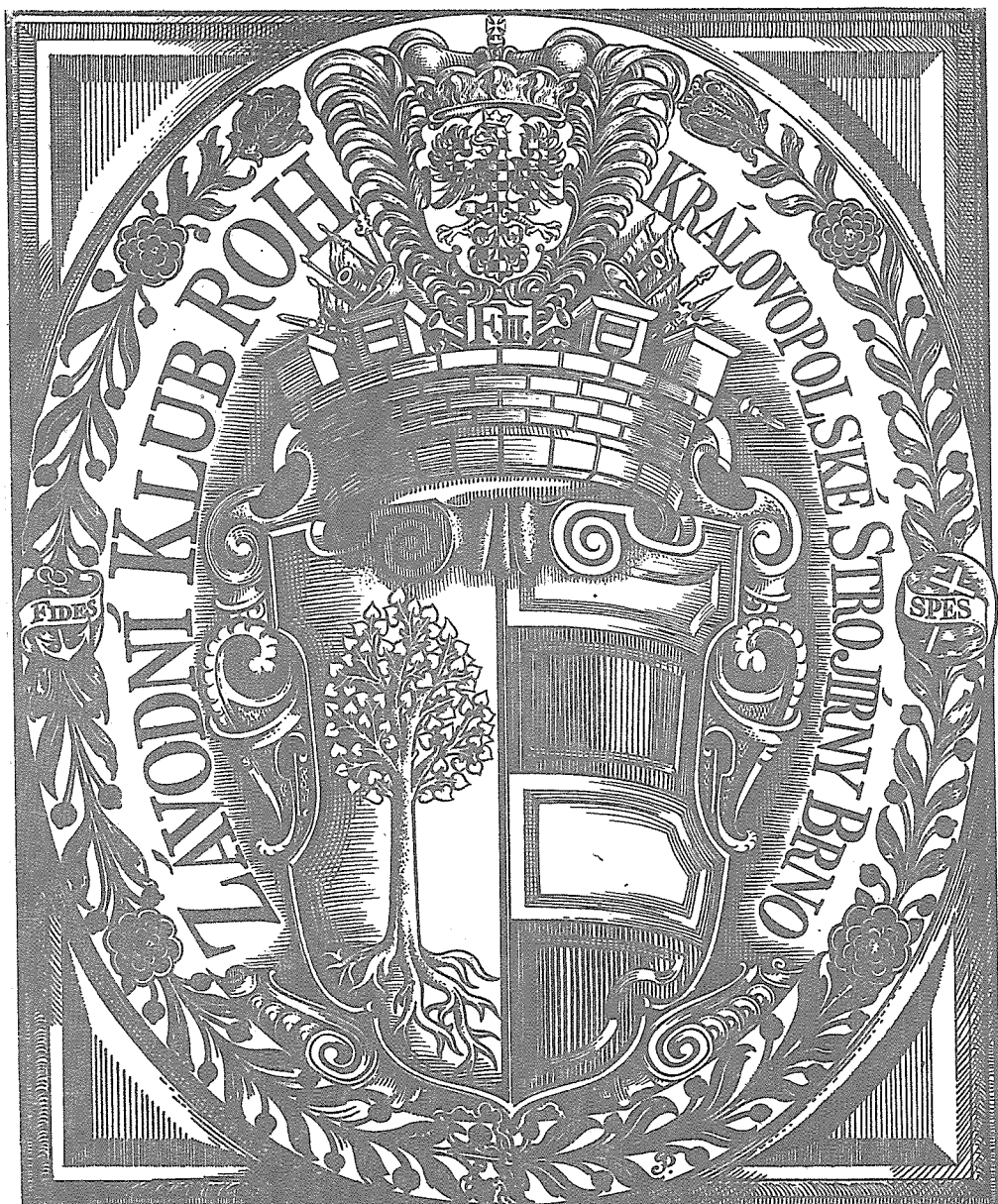

GENEALOGICKÉ A HERALDICKE
INFORMACE Ročník: 1988 1

Z ČINNOSTI KLUBU

Výroční členská schůze GH klubu.

Dne 19. ledna 1988 se konala výroční členská schůze GH klubu. Předsedající, JUDr. Jiří L. Bílý, na ní přivítal celkem 41 členů klubu a 4 hosty.

Prvním bodem programu byla odborná přednáška. Výbor, který zajistil účast prof. Jaromíra Wagnera, měl skutečně šťastnou ruku. I když téma "Jak jsem hledal pravý portrét K.H.Máchy" nebylo úzce spjato s genealogií ani heraldikou, přesto přednáška přítomné velmi zaujala. Zaujala nejen pro živý a poutavý způsob přednesu, ale především proto, že se zabývala jednou z mnohých událostí, jejichž interpretace je v naší (a nejen v naší) historii založená spíše na tradici než na objektivně zjištěných skutečnostech. Tak je tomu podle prof. Wagnera zřejmě i s existencí "pravého" portréту K.H.Máchy - freskou sv. Jana Křtitele na hradě Valdštejně. Doufáme, že se ještě letos dočkáme slíbeného pokračování, ve kterém prof. Wagner pohovoří o jiných hypotézách existence pravého portréту K.H.Máchy.

Druhá část jednání výroční členské schůze již byla zcela pracovní. Nejdříve s. Špírk přednesl zprávu o činnosti klubu, v níž podrobně komentoval přednáškovou, publikační, zájezdovou a popularizační činnost klubu v roce 1987. Ocenil i neustálý růst členské základny, která k 31.12.1987 činila 199 členů. Poté přednesl ing. Svoboda zprávu o hospodaření, v níž vyzdvihl zejména skutečnost, že rozpočet klubu zůstal vyrovnaný i přes rostoucí náklady tisku. Ing. Svoboda přednesl rovněž i návrh plánu práce a rozpočtu klubu na rok 1988. S výsledky revize činnosti klubu za rok 1987 seznámil ing. arch. Křižan, který jménem revizní skupiny navrhl udělit odstupujícímu výboru absolutorium.

Po diskusi, v níž pět členů klubu se vysloвило k některým otázkám práce klubu v roce 1988, se ujal řízení schůze předseda volební komise J. Hanáček, který představil navrhované členy výboru klubu pro rok 1988. K navrženým kandidátům nebylo připomínek a předseda klubu, členové výboru i členové revizní skupiny byli zvoleni jednohlasně. Předseda klubu s. Špirk pak jménem nového výboru poděkoval za projevenou důvěru. Na závěr schůze bylo předneseno a jednohlasně přijato usnesení.

Dvě a půl hodiny trvající jednání pak zakončil JUDr. Bílý, který v závěrečném exposé zhodnotil průběh výroční schůze, vyžádl vysokou účast členů klubu a popřál všem hodně osobních i pracovních úspěchů.

Složení výboru GH klubu pro rok 1988:

Dne 19. ledna se na svém ustavujícím zasedání sešel nově zvolený výbor GH klubu. Jeho jednotliví členové budou v roce 1988 zastávat tyto funkce:

Předseda	František Špirk
1. místopředseda, ved. redaktor GHI	PhDr. Tomáš Krejčík
2. místopředseda, ved. dokum. archivu	JUDr. Jiří L. Bílý
Jednatel	Vilém Walter
Hospodář	Ing. Vladimír Svoboda
Zájezdová činnost	MUDr. Zdenka Novobilská
Genealogická práce	Dr. Ing. Růžena Pazourová
Knihovník	Petr Stehlík
Zapisovatel	RNDr. František Pícha
Revizní skupina	Ing. arch. Josef Křížan Pavel Vrba

- fp -

Moravské rodové kroniky.

Na několika podzimních schůzkách genealogické sekce našeho klubu v r. 1987 se připravovala výstava a scutěž rodových kronik. Probíraly se tam ukázky kronik, živě se debatovalo, zda má být kronika jen chronologickým záznamem rodových událostí, či obsahovat také vyličení současných událostí nebo literár-

ním dílem. Shodli jsme se, že jsou žádoucí všechny formy, že je vhodné, aby každá nesla pečeť tvorby autora, a že rozmanitost dokreslí nejlépe bohatost našeho života i osudů našich předků. Na schůzkách bylo prováděno předběžné hodnocení podle tabulek sestavených Dr. J.Koberem, zpřesněných Dr.M.Procházkou a kolektivem sekce do následujících 16 bodů.

Forma kroniky se oceňuje maximálně 30 body.

1. kronika psaná rukou	1 - 8 body
2. kronika psaná strojem	1 - 7 body
3. kronika tištěná	1 - 7 body
4. kronika v konceptu	1 - 5 body
5. kronika svázaná či jinak uspořádaná	1 - 5 body
6. kronika s ilustracemi, fotografiemi, přílohami (listinami, mapami aj.)	1 -15 body
7. kronika s obsahem, indexem	1 - 3 body

Obsah kroniky se hodnotí nejvýše 70 body.

8. životopisy rodin - za jedno století po 2 bodech	2 -10 body
9. vývod dle počtu pokolení	1 -12 body
10. rozrod	1 - 3 body
11. rodokmen	1 - 5 body
12. původ příjmení (znásobeného)	1 - 5 body
13. sledování hospodářských, kulturních, zdravotních aj. poměrů rodu	1 -15 body
14. promítnutí historických období a událostí v jednotlivých generacích	1 - 10 body
15. citace pramenů	1 - 5 body
16. zvláštnosti (např. plány budov, sbírka autogramů, fonoték), přínos dějinám	1 - 5 body

Výstava se konala dne 5.12.1987 ve Sladkovského sále ZK ROH Královopolské strojírny v Brně, Palackého 78. Zúčastnilo se jí 26 kronikářů. Výstavu uváděl a slovem provázel Dr.Kober, který poukázal na účel setkání ukázat různost a bohatost rodových kronik, umožnit výměnu zkušeností a přispět ke zvýšení úrovně kronik.

Tříčlenná porota vedená pracovníci Muzea města Brna Dr.M. Flodrovou zhodnotila 14 kronik 96 - 50 body. Člen poroty Dr.Ivan Štarha hovořil v přednášce také o kronikách obecních a ocenil přínos kronik závodních, brigád socialistické práce, spolkových i rodových pro historická bádání a národní kulturu. Třetí porotce Ing.Drápela předložil několik čísel Zpravodaje rodu Sedláčků z Nového Telečkova a informoval o rodových setkáních.

Návštěvníci výstavy měli možnost se seznámit s tištěnými rodovými kronikami moravských historiků Neumanna a Pilnáčka, s přehledem genealogie a dějin rodů ve fondech Státních vědeckých knihoven v Brně a Olomouci. Ing.Dvořák předvedl použití počítače v genealogii. K nahlédnutí byly i smlouvy uzavřené pořádacím Klubem a Oblastním archivem v Brně a Archivem města Brna o spolupráci, jejichž výsledkem je běžně doplňovaný a členům genealogických společností v OA v Brně přístupný fond vybadaných rodů. Zájemci byli též informováni o možnosti nahlízet ve Státní vědecké knihovně v Brně u vedoucí regionální bibliografie Dr.B.Kyjovské do kartotéky obsahující informace o rodech publikované v tisku.

Porota zaznamenala výsledky svého honocení každé kroniky do zvláštního protokolu. Ústy Dr.M.Flodrové vyslovila vysoké uznání autorům kronik a organizátorům výstavy. Potěšitelná byla účast kronikářů z obou moravských krajů. Z mimobrněnských dosáhl nejvyššího ocenění L.Münstr ze Zbraslavce. Schůzi uzavřel Dr.Kober, jehož 777 stránkové Životopisy rodu dosáhly nejvyššího celkového ocenění.

Kratší zprávu o výstavě uveřejnil deník Lidová demokracie.

- ek

Výstava "Současná heraldická tvorba 1986".

Výstava, kterou připravili pracovníci Oblastního muzea jihovýchodní Moravy v Gottwaldově, se stala svým způsobem přehledem naší heraldické kresby a malby i východiskem pro následující úvahu.

Jak při otevření výstavy dne 28.11.1986 připomenul dr.Karel Müller, heraldice jako vědě je poskytován patřičný prostor v časopisech heraldických a genealogických společností a jistou měrou se prosazuje také do celostátních a regionálních periodik, nemluvě již o jistém počtu samostatných publikací. Heraldika jako umění tolik příležitostí prezentace nemá. Zní to na první pohled paradoxně. Vždyť například znaky měst se objevují na veřejných prostranstvích, jsou jimi vyzdobovány veřejné budovy, poutače podél silnic a pod., jejich heraldická úroveň je často velmi problematická. Specializovaným heraldickým výtvarníkům tedy zbývá jen výtvarná spolupráce na publikacích a člancích s heraldickou tematikou. Výsledky jejich práce jsme si zvykli brát jen jako ilustrace k napsanému slovu, nikoliv jako svébytná umělecká díla. Tento pohled je správný potud, pokud je na kresbu kladen požadavek dokumentární přesnosti, požadavek být přesnou kopií popisované heraldické památky. To jistě neposkytuje příliš možností k uplatnění osobitého rukopisu kreslíře. Na druhé straně se naskýtají příležitosti, byť nepřilíš časté, kdy tiskové podmínky umožní, aby dokumentární úkoly převzaly publikované fotografie a kresby byly jen jakýmsi uměleckým doplňkem. Takto vytvořený prostor pak může být mnohem lépe zužitkován, i když přijetí odbornou a laickou veřejností nemusí být vždy jednoznačně kladné. /Vzpomeňme např. kuloárové diskuse nad kresbami Jána Švece v prvním díle Novákových rodových erbů na Slovensku/.

A tak stále nejvhodnější příležitostí, kde se může heraldická kresba prezentovat skutečně jako svébytné dílo a jako taková být také chápána a vnímána, jsou výstavy. Průbu-

zený zájem o heraldiku od konce 60. let přinesl i v tomto umění své ovoce. Uskutečnilo se několik výstav, ať již např. samostatná výstava Břetislava Štorma, nebo společné pro více výtvarníků v jílovském muzeu. Od té doby však uplynulo více let. Pro heraldickou výtvarnou tvorbu je to zbytečná ztráta. Prezentace v tiskovinách heraldických a genealogických společenství je určena jen nepříliš širokému okruhu zájemců.

Heraldické ilustrace v celostátních periodikách a publikacích jsou většinou doménou jen několika málo výtvarníků. Jedinou možností, jak se představit širší veřejnosti, je pro většinu heraldických kreslířů právě forma výstavy. Na druhé straně veřejnost může být takto lépe seznámena s heraldickou tvorbou a chápat ji jako opravdovou, byť specifickou, součást tvorby umělecké.

Dr. Tomáš Krejčík při otevření výstavy zdůraznil, že každoročně vznikají v ateliérech našich malířů, sochařů, medailérů nebo architektů nové skicy erbů či hotové heraldické kompozice na papíře, v kovu či v kameni. Zachytit tuto tvorbu, širokou a živou, vyžádanou namnoze společenskou objednávkou, by mohlo být námětem monumentální výstavy - monumentální svým rozsahem, ale i rozměry mnohých exponátů.

Pořadatelé gottwaldovské přehlídky nám připravili podívanou mnohem komornější, promyšlenější a niternější. Jsou zde zastoupeni malíři, jimž se kreslení a malování erbů stalo hlavní - ne-li jedinou - oblastí jejich tvůrčího zaujetí. Již tím tito autoři navazují na své středověké předchůdce - heroldy, s nimiž je spojuje především však vnitřní pouto. Je mnoho těch, kteří propadnou kouzlu starých erbů. Cesta, na níž se z pouhého kopisty stává skutečný tvůrce, je i v heraldice dlouhá. Autorům výstavy se podařilo shromáždit ucelený průřez současnou heraldickou tvorbou, v níž najdeme prolínat se a ovlivňovat a znovu odlišovat několik rozdílných pojetí. Jedno však mají autoři na výstavě zastoupení společné: v jejich pracech se proměnily staré vzory v nová díla, promlouvající

svým vnitřním obsahem i vnější formou i k dnešnímu člověku.

Koncentrovaná snaha o čistotu linie a její jednoduchost prostupuje heraldické dílo Z.M.Zengera. A ve stejném duchu je rozehráno i dílo Zdenka Alexyho. Oba je spojuje zájem o rannou gotiku, poznamenanou středověkou rozjímavostí a hlubokým symbolismem. Jejich erby oscilují mezi vpravdě středověkým spiritualismem a rytířskou bojovností. Východiskem této linie je kronika tzv.Dalimkla, v níž nebojují lidé, ale erby a kde k zemi neklesají rytíři, ale jejich štíty se znameními. Ve své hledačské tvorbě o očištění heraldického významu dospěli k nadčasovému pojetí, které přes svou zahleděnost do středověku překvapivě shodně koresponduje s tak vzdálenými směry jako byl funkcionalismus a konstruktivismus.

Mimo všechny proudy stojí dílo Jiřího Loudy, které jako by bylo ilustrací devízy - není pravé heraldiky bez barev. Živost a barevnost, bojovnost a udatnost k nám promlouvají z každého jeho erbu a přinášejí nám ryzí heraldickou tradici, za níž bojoval i K.G.Chesterton. Je to tradice geografických oblastí, které byly kolébkou živé heraldiky. Loudovy figury a jejich stylizace trvale obohatily výrazovou škálu naší heraldické tvorby.

V šedesátých a sedmdesátých letech se mohlo zdát, že odkaz B.Štorma bude nejsilnější inspirací našich heraldiků - malířů. Vyšel z ní i Zdirad J.K.Čech, který však brzy našel vlastní pojetí rozvíjející nadčasový dekorativismus s přímo nevyčerpitelnou studnicí jemně rafinovaných nápadů.

Nové podněty přinesly práce akademického malíře Jána Švece. Ten vyšel proti vši dosavadní tradici z heraldické tvorby renesanční, ne-li barokní. Překonal však záhy fázi prosté rekonstrukce a našel i ve svých kresbách možnosti, které puritánský heraldický teoretik s ignorancí odmítne, ale v nichž citlivý posuzovatel najde vnitřní dynamismus a napětí manýrismu, který svou mnohovrstevností promlouvá i k modernímu člověku. Podobné tóny najdeme i v pracích Miroslava Pavlá, bezpečně

přetvářejícího staré prameny v moderně prožítý artefakt, v němž v jemné krajce detailu vynikne základní podstata.

Obdiv k pozdně gotické a renesanční heraldice nacházíme i v pracech Jiřího Hanáčka, Stanislava Kasíka, Emila Konopásky, Petra Tybitancle a Ladislava Čisárika ml. Jsou to malíři spojení spíše věkem, ale lišící se osobitým rukopisem. Jejich styl se ještě vyvíjí a stále nás překvapují novou invencí. Jejich kresby zaujmou vysokou kultivovaností a jsou příslibem do budoucna.

Strnulá heraldická stylizace a přísná heraldická pravidla jsou na první pohled svazující zátěží pro malířovu tužku či štětec. Práce jednotlivých autorů však ukazují, že tato regulace není pro skutečného tvůrce krupičkou, ale oporou a kostrou, na níž nechají rozkvést vzácný květ svého umění. A za křehké, ale životaschopné současné heraldické umění jsme našim autorům vděční.

Je zřejmé, že ani gottwaldovská výstava ani tato úvaha nepostihla celé spektrum naší heraldické tvorby. Vyplývá však z ní, že i v našich klubových časopisech bychom měli věnovat pravidelnou pozornost našim heraldickým kreslířům a malířům, všimnout si heraldické složky v dílech profesionálních umělců. Byl to vlastně naposledy V. Ryneš a J. Sém, kteří se zamysleli nad ztvárněním státního znaku na našich platidlech a kriticky rozebrali celou problematiku. Zde je zřejmé, že pravidlo, že na mincích má být státní znak v oné podobě, kterou mu určil příslušný zákon, výrazně ochudilo další výtvarný vývoj.

Malou pozornost věnujeme další heraldické výzdobě, která se objevuje na veřejných stavbách nebo v jejich interiérech, spíše si povšimneme jen těch, bohužel častých, nepěkných případů. Přitom se neustále objevují i nové velmi zdařilé kompozice, které jsou příslibem do budoucna.

Rovněž postrádáme v našich publikacích ucelenější medailonky jednotlivých heraldických tvůrců a velmi potřebné by byly i soupisy heraldických prací určitých umělců. Publikace

těchto materiálů spolu s pořádáním heraldických výstav by mohla splatit dluh a současně i ukázat, že i dnes můžeme důstojně navazovat na staletou tradici heraldického umění v českých zemích.

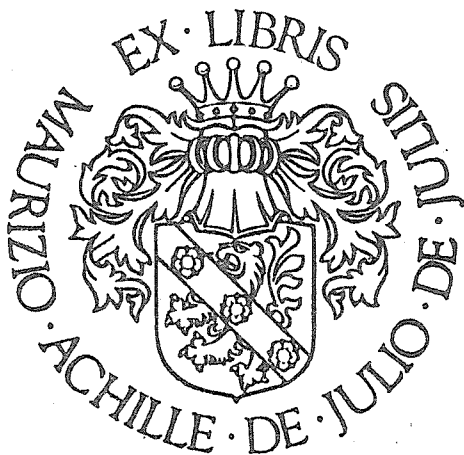
redakce

Údaje o tvůrcích vystavujících na Současné heraldické tvorbě 86.

Připravil a ukázky prací vybral Miroslav Pavlů.

Ing. Zdenko G.Alexy (Bratislava), nar.1922.

V aktivním věku činný ve státní správě, v zahraničním obchodě a průmyslu, nyní v důchodu. Od r.1958 pracuje v oblasti heraldiky, vexilologie a faleristiky. Návrhy a ztvárnění erbů hlavně v podobě ex libris, razítek, barevných vitráží, vodoznaků a pod.

Ukázka z tvorby Z.G.Alexyho

Ukázka z tvorby Z.J.K. Čecha

Kresby erbů uveřejněné v - Bummel durch die Slowakei (Bratislava 1968)

Schematismus diecéze královéhradecké
(Hradec Králové 1977)

Ex libris Armales I,II,III (Videň
1984,1985,1986)

Články a recenze v -

XV.Congres Internacional de las ciencias genealogica y heraldica (Madrid 1983)

Genealogica & Heraldica (Helsinki 1985)

Heraldry in Canada (Ottawa 1985)

Zeitschrift "Adler" (Videň 1985,1986)

Slovenská archivistika (Bratislava 1986)

Pomocné vědy historické - súčasný stav a perspektívy (Dol.
Kubín 1986).

Zdirad J.K. Čech (Kladno), nar.1951.

Grafik. Práce publikovány v bulletinu Heraldika (Praha), Heraldika a genealogie (Praha), Heraldická ročenka (Heraldická sekce při České numismatické společnosti v Praze) a v dalších regionálních a účelových publikacích. Autor řady heraldických ex libris, novoročenek a příležitostných tisků.

Účast na všech členských výstavách heraldiků v Jílovém u Prahy do roku 1982.

Ladislav Čisárik ml. (Bratislava), nar. 1953.

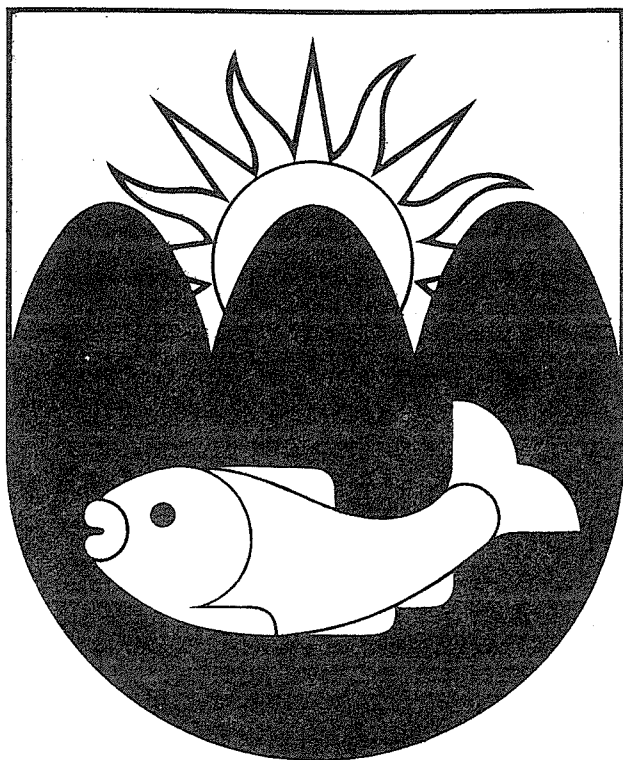
Grafik, absolvent SŠUP Bratislava (1973), evidovaný při SFVU.

Z aktivní tvorby v oblasti heraldiky:

autor návrhu na chybějící erb na sloupu na Trojičnom náměstí v Banskej Štiavnici pro Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave (1979),

autor městského znaku Myjavy (1985)

autor návrhu městského znaku Staré Turé.

Ukázka z tvorby L. Čisárika ml.

V súčasnosti pracuje s Dr. Sokolovským na návrhu znaku pro Rimavskou Seč a je autorem dvanácti městských slovenských znakov pro publikaci J. Nováka, Erby miest vyhlásených za pamiatkové rezervácie (1986).

Ukázka z tvorby J. Hanáčka

Jiří Hanáček (Brno), nar.1941.

Pracuje jako plánovač.

Účast na 2. a 3. členské výstavě heraldiků v Jílovém u Prahy (1980,1982), práce publikovány v čas. Heraldika (Praha), Zprávy Klubu přátel Pardubicka, Adler, Ärzte und Apotheker Wappen (Ettlingen), GHI (Brno), Heraldická ročenka (Česká numismatická spol.,Praha), Zpravodaj KGHO (Ostrava).

KVĚTEN

p	7	14	21	28	
ú	1	8	15	22	29
s	2	9	16	23	30
č	3	10	17	24	31
p	4	11	18	25	
s	5	12	19	26	
n	6	13	20	27	

Ukázka z tvorby S.Kasíka

Stanislav F.Kasík (Roudnice n.L.), nar. 1949.

Kapitán čs. plavby labsko-oderské.

Publikoval v Heraldice (Praha), ve Zpravodaji české heraldické a genealogické společnosti (Praha), autor Jílovských minucí 85, spoluautor Minucí 84, v časopise Z minulosti Děčínska a Českolipska.

Spolupráce s okresním muzeem v Litoměřicích na historické expozici a expozici dějin vinařství, s MNV Háje u Duchcova na propagačním materiálu.

Účast na 3. a 4. členské výstavě heraldiků v Jílovém u Prahy (1982,1983) a na výstavě Plavci kreslí a malují (Chvaletice 1985).

Emil Konopásek (Praha), nar. 1942

Dělník.

Práce publikovány v bulletinu Heraldika (Praha), Heraldika a genealogie (Praha) a ve Zpravodaji Klubu historiografie (Praha). Spoluautor Jílovských minucí 1977,1980,1982.

Účast na 2., 3. a 4. členské výstavě heraldiků v Jílovém u Prahy (1980,1982,1983).

Ukázka z tvorby E.Konopáska

Jiří Louda (Olomouc), nar.1920.

Do roku 1976 zaměstnán ve Státní vědecké knihovně v Olomouci, od té doby v penzi.

Knížní publikace: U nás (text Z.R.Kinský),1948

Soupis prvotisků universitní knihovny v Olomouci,1956

Znaky našich měst, 1961

Česká města (I),1964

European Civic Coats of Arms,1966

Europäische Städtewappen,1969

Znaky československých měst, 1972

Blasons des villes d'Europe,1972

Flaggen und Wappen der Welt von A-Z,1972

České erby (text spolu s J.Janáčkem),1974

Česká města (I),2.rozš.vydání,1974

Znaky československých měst, 2.rozš.vyd.,1975

Moravská církevní heraldika,1977

Znaky měst severomoravského kraje (text L. Baletka), 1980

Lines of Succesion (text M.MacLagan),1981

Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (ilustrace erbů), dosud vyšel díl 1. - 4.

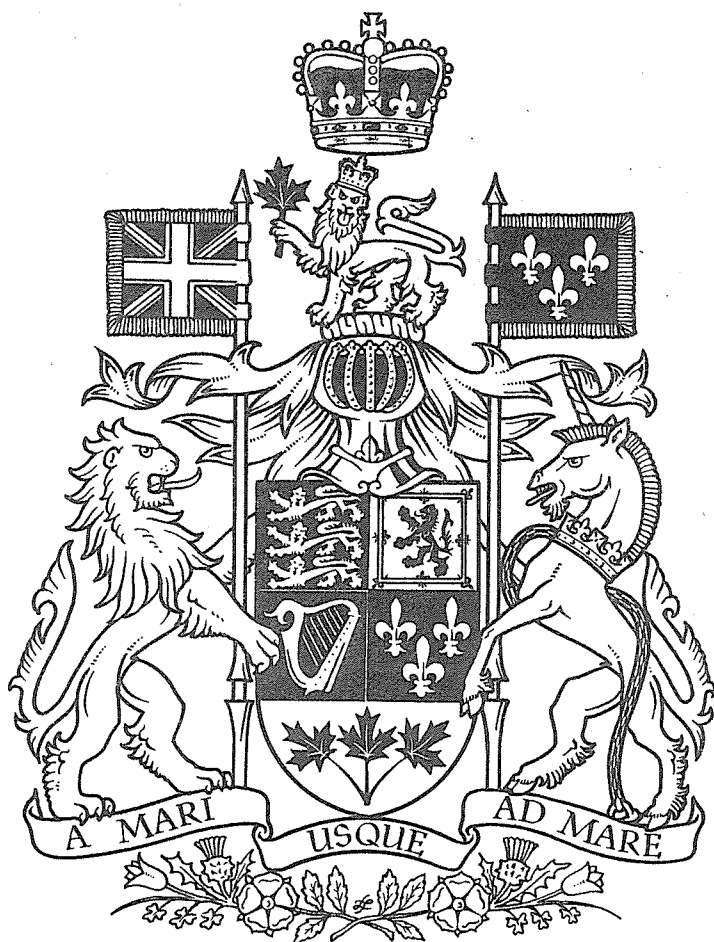
Lines of Succesion, 2.vyd.,1984

Les dynasties d'Europe (Francouzská verze), 1984

Česká města II,1985

Kromě toho autor množství ilustrací a článků v řadě domácích i zahraničních časopisů.

Účast na členské výstavě heraldiků v Jílovém u Prahy v r.1969.

Ukázka z tvorby J. Loudy

Ukázka z tvorby M.J.V.Pavlů

Miroslav J.V. Pavlů (Gottwaldov), nar.1954.

Kuchař - specialista.

Publikuje ve Zpravodaji Klubu heraldiků a genealogů Ostrava, ve sborníku OA Gottwaldov - Gottwaldovsko od minulosti k současnosti, v Lukovském Zpravodaji, v GHI Brno.

Účast na 3. a 4. členské výstavě heraldiků v Jílovém u Prahy (1982,1983), kresby na výstavách pořádaných Oblastním muzeem jihovýchodní Moravy v Gottwaldově - Hrad Brumov (erby majitelů), 1984, Minulost, současnost, budoucnost Gottwaldova (erby stavebníků zámku v Gottwaldově), 1985, účast na "Večerech pod hradem" (rodová heraldika), pořádaných OKS Gottwaldov 1985.

Ján Švec, akademický malíř (Bratislava), nar.1930.

Malíř a knižní grafik, výtvarný redaktor vydavatelstva Mladé letá, řádný člen Zvazu slovenských výtvarných umelcov od roku 1963, nositel čestného titulu Vzorný pracovník Ministerstva kultury SSR a Zlat. odznaku Slov.ústredia knižnej kultury. Člen Heraldické komise Ministerstva vnitra SSR.

Rozsáhlejší práce z oblasti heraldiky vytvořené za odborné spolupráce s doc.PhDr. J.Novákem, CSc.

- Erby majitelů, držitelů a kapitánů trenčínského hradu - stálá expozice na hradě Trenčíně
- J.Novák, Erby našich miest, 1970
- J.Novák, Slovenské mestské a obecné erby, 1972
- J.Novák, Cechové znaky, 1975
- Erby turčianských rodov (Vlastivedný sborník Turčianského muzea), 1979
- Encyklopédia Slovenska (heraldika ve všech dílech) I.-IV., 1977-1982
- J.Novák, Rodové erby na Slovensku I., 1980
- J.Novák, Rodové erby na Slovensku II, 1986

Ukázka z tvorby J. Švece

Ukázka z tvorby P. Tybitancla

Petr Tybitancl (Praha), nar.1951.

Rytec n.p. Grafotechna.

Práce publikovány v bulletinu Heraldika (Praha), Heraldika a genealogie (Praha), Heraldická ročenka (Heraldická sekce při ČNS v Praze). Spoluautor Jílovských Minucí 1980, 1984, 1985.

Účast na všech členských výstavách heraldiků v Jílovém u Prahy, do r. 1983.

JUDr. Zdeněk M. Zenger (Praha), nar. 1913, zemř.1987.

Doktor práv 1945, v letech 1945-47 studium heraldiky na filosof.fakultě UK, kreslit se učí u E.Frinty a B.Štorma, důchodce. V letech 1968-1983 předseda Heraldického klubu, 1983 čestný předseda Heraldické pobočky České numismatické společnosti v Praze.

Autor publikací - Kokořín, státní hrad, 1952

Heraldika, 1971

Česká heraldika, 1978

K 80. Bohumíra, Lífky, 1980

O heraldickém ex libris a tvorbě B.Štorma, 1981

Redakce 1.- 10. ročníku Staleté Prahy

Kresby k publikaci O.J.Blažíčka Slovník památkové péče, 1968

Spoluautor publikace J.Hilmera Hradů a zámky, 1958, 1963

Kresby k publikaci Z.Buřival-J.Mayer Památková péče v Praze, 1978

Úvod publikace B.Lífky Ex libris a supralibros, 1985

autor 120 ex libris

Výstavy: Zaměstnanců ZNV, Praha 1948

Spolu s B.Štormem, Jílové 1969, Čelákovice 1969, Prostějov 1983

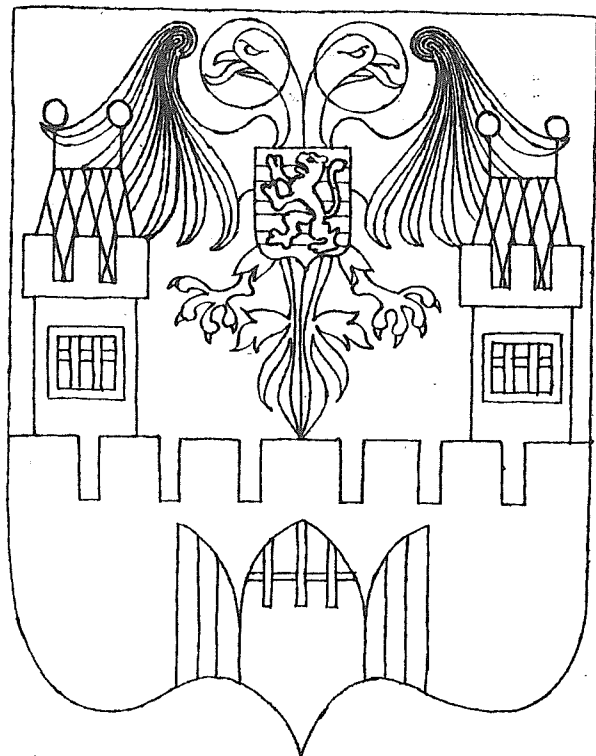
Přehlídka čs. exlibris, Chrudim 1977, 1980, 1983, 1986

Réva a víno, Mělník 1981

Galerie na mostě, Hradec Králové 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986

Současné ex libris, Třebíč 1983

Tvorba s námětem koní, Napajedla 1986

Ukázka z tvorby Z.M. Zengera

HOVORY G + H

Ve dnech 10. a 11. října minulého roku navštívil Československo redaktor časopisu rakouské genealogicko-heraldické společnosti "Adler", pan H o r s t D o l e ž a l. Jeho cesta vedla do Pardubic, kde si prohlédl židovský hřbitov a seznámil se s dějinami místní židovské náboženské obce. Cílem další cesty byly hřbitovy v Hroubovicích a v Luži, kde provedl dokumentaci zachovalých náhrobků. Dějepis Židů a rodopis zbrojů na území bývalého Rakouska-Uherska patří k jeho hlavním badatelským zájmům.

Při této příležitosti ho požádal člen našeho klubu František Chocholatý o interview, který otiskujeme.

1. Co byste jako redaktor Adleru řekl o činnosti společnosti Adler a jejích plánech?

V činnostech, kterým bychom se měli v dalších letech věnovat, vidím dvě těžiště: Za prvé je třeba dále budovat naši knihovnu, která je největší odbornou knihovnou na kontinentě, a nadále ji dávat k dispozici zájemcům z veřejnosti.

Za druhé chceme pokročit v našich, již řadu let intenzivních snahách, rozšířením naší publikační činnosti. Objem našeho časopisu vzrostl, u ročenek má být zachován dvouletý cyklus a u zvláštních publikací má být činnost zesílena.

2. Jaké jsou vztahy mezi českými a moravskými genealogy a heraldiky a Vaší společností?

Vztahy mezi českými a moravskými genealogy a heraldiky existují ve více rovinách. S některými příslušnými společnostmi Vaší země jsme v písemném kontaktu. Dochází k výměně českých periodik GHI a Adlera. Dále jsme vždy připraveni uveřejnit u nás odpovídající příspěvky od Vás. A v neposlední řadě

nehpodceňujeme význam opětovných osobních kontaktů mezi jednotlivými osobami na obou stranách hranic.

3. Jak hodnotíte dosavadní badatelskou a vydavatelskou činnost heraldických klubů?

Jsem vděčný za každou takovou činnost a mám radost, že u Vás existuje v tomto směru tak úspěšné úsilí.

4. Která z posledních heraldických a genealogických prací vydaných v ČSR Vás zaujala?

Vzhledem k diferencovanosti prací se mi nezdá vhodné je srovnávat a proto si netroufám zvlášť vyzdvihnout jednotlivé práce.

5. Jak se díváte na vztahy mezi Adlerem a heraldickými a genealogickými společnostmi v Čechách a na Moravě v budoucnosti?

I když již existuje, jak bylo dříve napsáno, řada kontaktů, nemůže jich být nikdy dost. Osobně jsem optimistický v tom, že v budoucnu dojde na základě intenzivnějších osobních i písemných kontaktů k zesílení spolupráce.

6. Na čem v současné době pracujete?

Po poslední u nás vydané ročence "Erbovní knihy vévody Albrechta VI. Rakouského" vyjde na jaře příštího roku další ročenka, v níž opět přijdou ke slovu autoři z Vaší země. V tisku již jsou svazky V/1 a V/2 z "Index Nominum-Ex Libris Copulatorum Vindobonensibus", které budou ještě letos připraveny k expedici. Je to další zpracování registrace sňatků uzavřených ve Vídni, provedené naší společností jako pokračování svazku IV., vydaného Mansfeldem vlastním vydáním v roce 1964. Dále je k dispozici k tisku připravený rukopis prof. Schöny pro třetí svazek "Předkové vídeňských umělců". Předpokládané vydání knihy bude v prvním pololětí 1988.

7. Co Vám přinesl nynější pobyt v ČSSR pro Vaši práci?

Pro mne byla tato návštěva, za níž jsem velmi vděčen,

prvým osobním kontaktem se známým členem GH klubu v Brně a Ostravě. Budu se nyní snažit tento kontakt rozvíjet a prohlubovat.

(přeložil ing. Vlad.Svoboda)

Z produkce společnosti "Adler":

Charlotte Becher - Ortwin Gamber:

DIE WAPPENBUECHER HERZOG ALBRECHTS VI. VON OESTERREICH (INGERAM-CODEX). (Erbovní knihy vévody Albrechta VI. rakouského - Ingeramův kodex). Vídeň, Verlag Boehlau, ročenka "Adleru" 1986.

Erbovní kniha zhotovená pomocným heroldem Hansem Ingeramem pro vévodu Albrechta rakouského asi v Heidelbergu v letech 1452 a 1459. Erby rakouské, bavorské, franské, švábské a porýnské šlechty. Další erbovní kniha pro Albrechta rakouského se znaky mimoněmecké šlechty a znaků držav vévody a s historickými figurami (Exempla) úřadů a hodností římské říše. Obě erbovní knihy byly spojeny do tzv. Codex Cotta. o 280 stranách a 1100 erbech.

Publikace má 15 stran historického úvodu, 15 stran rejstříků, 70 stran textů k tabulkám a 70 barevných tabulek o 4 stranách s vyobrazením erbů.

J.V.

HERALDICKÝ EX LIBRIS LEXIKON

HEX 7/1988

J i ř í H a n á č e k narodil se 6.11.1941 v Bučovicích. Od roku 1945 žije však v Brně. V Brně-Husovicích také v letech 1947-1955 vystudoval základní osmiletou školu. Poté vystudoval Vyšší průmyslovou školu chemickou v Brně, kterou zakončil v roce 1959 maturitou. Večerně absolvoval Průmyslovou školu strojírenskou v Brně. Druhou maturitní zkoušku složil v roce 1967. Od roku 1960 pracuje v n.p. Ergon Brno, v současné době jako vedoucí plánovacího oddělení.

Od roku 1971 se Jiří Hanáček věnuje heraldice, k níž došel po předchozím hlubším zájmu o výtvarné umění. Z heraldiky publikoval řadu článků v odborných časopisech. Delší dobu vydával bibliofilsky Heraldické kalendáře.¹⁾ V roce 1986 vydal v Brně monografii Kniha pánů rytířů markrabství moravského. Nevyhýbá se ani organizační práci. Vedle toho, že je členem naší redakční rady, aktivně se zúčastňuje práce v terminologické skupině heraldických klubů.

Jiří Hanáček je však známý hlavně jako heraldický výtvarník. Jeho heraldické kresby byly publikovány v bulletinu Heraldika (1973), Zprávách Klubu přátel Pardubicka (1974-1978), časopisu rakouské genealogicko-heraldické společnosti Adler (1975, 1979), sborníku Ärzte und Apotheker Wappen (Ettlingen 1979), Zpravodaji Klubu genealogů a heraldiků v Ostravě (1981 -), Heraldické ročenice (1985, 1986) a v Genealogických a heraldických informacích (1981 -). Své práce vystavoval na II. a III. členské výstavě heraldiků v Jílovém u Prahy (1980, 1982), dále na výstavě "Současná heraldická tvorba" v Gottwaldově (1986), výstavě k 10. výročí Klubu genealogů a heraldiků

v Ostravě (1987). Je též autorem heraldické výzdoby filiálního kostela sv. Filipa a Jakuba v Lelekovicích (okr. Brno-venkov). V našem lexikonu se s jeho jménem budeme častěji setkávat, neboť je autorem řady ex libris, příležitostných heraldických krěseb a novoročenek.

Rod Jiřího Hanáčka pochází z jižní Moravy. Po několik generací žili jeho předchůdci v Pohořelicích a Hustopečích.

Ex libris vzniklo v roce 1983.

Jedná se o perokresbu o rozměrech 61 x 91 mm (obrazová část 38 x 69 mm).

Ex libris obsahuje úplný rodinný znak s nápisem: "Ex libris (nad znakem) Jiří Hanáček" (pod znakem).

Znak tvoří červený štít, v něm na stříbrném vzepjatém koni sedí sv. Jiří oděný v brnění přirozené barvy, který v rukou drží kopí, jímž bodá do úst na zádech ležícího zeleného draka. Na štítě je postavena kbelíková přilba s červeno-stříbrnou točenicí. Za klenot je z točenicě vyrůstající obrněná levá paže přirozené barvy přidržující

vpravo nakloněný stříbrný štítek španělského tvaru s červeným heroldským křížem. ²⁾ Přikryvadla jsou červená a stříbrná. Znak v roce 1983 navrhl si sám jeho nositel. Podnětem k přijetí občanského znaku byla příprava knihy Ex libris armales ing. Z.G.Alexym. ³⁾ Symbolika znaku je jednoznačná. Všechny figury ve štítu a klenotu připomínají sv. Jiří. Symbolizují křestní jméno Jiřího Hanáčka.

Znak byl užit pouze na zmíněném ex libris a toto bylo publikováno v již zmíněném Ex libris armalesu. ⁴⁾

Autorem ex libris byl také Jiří Hanáček.

Jiří L.Bílý

Poznámky:

- 1) Jeho práce v heraldickém periodickém tisku do roku 1980 uvádí Bibliografie české práce heraldické I. Ostrava 1983.
- 2) Biografické, genealogické a heraldické údaje jsou uvedeny na základě sdělení Jiřího Hanáčka.
- 3) Zásady přípravy této knihy jsou vysvětleny v anotaci GHI 1/2 1986, s.103.
- 4) Z.G. Alexy, Ex libris armales 1984, sv.2, Wien 1985, s.74.

HEX 8/1988

Jiří Hanáček biografické a genealogické údaje jsou uvedeny v předchozím článku (viz HEX 7/1988).

Ex libris vzniklo v roce 1983. Jedná se o perokresbu o rozměrech 81 x 91 mm (obrazová část 51 x 56 mm). Ex libris znázorňuje známý výjev z votivních obrazů - vlevo otočeného klečícího rytíře při modlitbě na trávníku. Před rytířem je vlevo otočený Hanáčkův znak. Vpravo od hlavy rytíře je ve dvou sloupcích napsáno "ex/libris". Pod trávníkem je nápis: "Jiří Hanáček". Známý motiv klečícího rytíře symbolicky vyjadřuje konciliantnost, mírnost a snášenlivost pořizovatele ex libris.

Znak tvoří červený štít, v něm je stříbrný medvěd, který v předních nohou drží zlatý štítek s černou autorskou značkou na způsob merky, skládající se z písmen "J" a "H". Na štít je postavena kolčí přilba s červeno-stříbrnou točenicí. Za klenot

je stříbrné křídlo s červeným heroldským křížem. Přikryvadla jsou červená a stříbrná. Všechny figury jsou na ex libris v souladu s otočením rytíře obráceny doleva kromě autorské značky, aby se nezatemnil obrácením písmene "J" její význam.

Úplný znak, jehož figura ze štítu se objevuje již v roce 1980, byl navrhnout samotným nositelem v roce 1983. Je třeba na tomto místě vysvětlit, že v přibližně stejné době vznikají dvě rozdílné varianty Hanáčkova znaku. Jak již bylo napsáno, Jiří Hanáček pro připravovanou knihu *Ex libris armáles* vytvořil svůj znak a použil jej na ex libris, které k posouzení zaslal ing. Alexymu. Jeho odpověď byla negativní, neboť podle jeho mínění znak obsahoval málo osobité svatojiřské atributy a sestavení figur nevynikalo heraldickou nápaditostí. Alexy sám navrhl možné změny. Poté Jiří Hanáček vytvořil nový osobní znak, který použil na tomto ex libris. Mezitím však první ex libris vyšlo ve zmíněné publikaci.

Štítek s autorskou značkou připomíná Jiřího Hanáčka jako heraldického kreslíře. Písmena "J" a "H" jsou sestaveny do podoby merky, které užívali středověcí umělci. Tuto značku užívá od roku 1980. Jako merka by se dala popsat tímto způsobem: vpravo obrácená a otočená skoba ~~na~~ore zakončená berličkovým křížem.

Medvěd ve funkci nosiče štítku je oblíbeným heraldickým zvířetem nositele znaku. Klenot pak v kultivovanější podobě opakuje svatojiřský heraldický symbol, který připomíná křestní jméno nositele.

Znak Jiří Hanáček použil již v roce 1980 na vizitce. Je třeba tento znak považovat za současnou užívanou variantu.

Autorem ex libris je opět Jiří Hanáček. Právě na tomto ex libris Hanáček prokázal jakým dovedem být citlivým interpretem heraldických památek i heraldických motivů. Hanáčkovo umění je nejsilnější tam, kde se musí vžít do charakteru předlohy, dotvořit a rekonstruovat ji podle heraldických pravidel.

Jiří L. Bílý

HLÍDKA HISTORICKÉ FALERISTIKY

Čestná legie v době druhé republiky.

Václav Měříčka

Červencová revoluce v roce 1848 svrhla monarchii Ludvíka Filipa a nastolila republiku, ve Francii již druhou. Byla vytvořena provizorní vláda, ve které byli zastoupeni význační republikáni, demokraté, jakobínští radikálové, ale i socialisté. Z význačných osobností zde byli předseda vlády, politik Dupont de l'Eure (1767 -1855), dále advokát a státník François Victor Arago (1812-1896), básník a republikánský politik Alphonse Lamartine (1790-1869), levicový radikál Alexandre Auguste Ledru-Rollin (1808-1874) a poprvé socialista Louis Blanc (1811-1882) známý i jako historik a socialistický publicista.

Tato vláda to ale neměla jednoduché. Finance byly rozvráceny a radikální Jakobíni a levicově orientované skupiny činily nátlak v duchu Velké francouzské revoluce. Poprvé se ozvaly i dělnické spolky. Vláda usilovala o zmírnění tohoto tlaku a připravila nové volby, ve kterých se podařilo prosadit umírněné republikány. Dne 10.května 1848 byla vytvořena Výkonná komise, ve které zasedali vedle zmíněného Araga, Lamartina a Ledru-Rollina, také pařížský starosta Louis Antoine Garnier-Pagès (1803-1878), který byl umírněným demokratem a stal se ministrem financí a konečně důležitá postava dalšího politického vývoje, generál Eugène Cavaignac (1802-1857), který převzal řízení ministerstva války.

V polovici května se jakobínští radikálové pokusili rozbit Národní shromáždění, i když zatím neúspěšně, ale když se dále situace zhoršovala, došlo dne 24. června k rozhodnutí jeho stálého zasedání a byla vyhlášena diktatura v čele s ge-

nerálem Cavaignacem. V Paříži vypukly čtyřdenní pouliční boje, které ale Cavaignac se svými 50 000 vojáky dokázal tvrdě zlikvidovat. Boje se tedy soustředily do dělnické části města a k nejtěžším bojům došlo ve čtvrti St. Antoine. Celkem při těchto bojích padlo na 4000 osob a dalších 11000 bylo zatčeno, uvězněno a většina pak deportována do Alžíru nebo do Guayany.

Nově ustavené Národní shromáždění vydalo republikánskou ústavu a vyhlásilo všeobecné hlasovací právo. Členství poslanců, kterých bylo 750, bylo stanoveno na 3 roky a rozhodnuto postavit do čela republiky prezidenta pro čtyřleté funkční období.

Jako kandidáti se objevili na scéně dva a to princ Ludvík Napoleon Bonaparte (1808-1873), který se v roce 1832, po smrti vévody Zákupského (Napoleon II.) prohlásil za pretendenta bonapartistické dynastie. Dne 30. října 1836 se pokusil ve Strassbourgu za pomoci věrných tamních důstojníků o znovuvzkříšení císařství, ale tento jeho pokus ztroskotal. V roce 1840, když ve Francii připravovaný převoz ostatků velkého císaře vzbudil nové sympatie, využil princ této příležitosti a pokusil se dne 4. srpna spolu s generálem Charlesem Montholonem (1783- až 1853) o vylodění na francouzském pobřeží u Boulogne. Pokus se opětovně nezdařil a princ byl zajat a postaven v Paříži před soud. Zde byl odsouzen k doživotnímu žaláři v citadele Ham (departement Somme). Dne 25. května 1846 se mu podařilo v přestrojení za zedníka Badingueta uprchnout a přes Belgii se dostal do Anglie.

V dubnu a červnu 1848 mu byl nabídnut mandát pro Národní shromáždění, který ale odmítl. Když ale byly vypsané volby na prezidenta francouzské republiky, nabídku dne 17. září přijal a zasedl v Národním shromáždění. V té době se již bonapartistické hnutí ve Francii povážlivě rozšířilo a k princově popularitě přispěly i jeho četné spisy, ve kterých vyslovoval sympatie se socialistickými názory. Druhým kandidátem na úřad prezidenta se stal generál Cavaignac.

Dne 10. prosince 1848 se konaly prezidentské volby, ve

kterých princ Ludvík Napoleon získal 5 430 000 hlasů, zatímco protikandidát jen 1 448 000. Dne 20. prosince byl princ-prezident uveden v úřad a vkročil do Tuilerií.

Předsedou nové vlády se stal politik Camille Hyacinthe Odilon Barrot (1791-1883) a velitelem pařížské posádky generál Nicolas Changarnier (1793-1877). Princ-prezident od samého začátku se snažil prosadit myšlenku obnovení císařství a za tím účelem organizoval nejen svoje propagační cesty do Francie, ale věnoval trvalou podporu bonapartistickému hnutí. Těmto cílům sloužil nejen tisk, ale i Společnost 10.prosince - organizace, usilující o návrat k císařství.

Rád Čestné legie se v té době dožívá další změny. Již v době červnových událostí, kdy generál Cavaignac tvrdě potlačil vzbuřence, bylo navrženo více jak 600 vojáků k dekorování řádem Čestné legie. Ovšem k dispozici byl jen typ z doby panování dynastie Orleánské. A již tehdy se projevil názor, že je nutné se vrátit k původní formě z doby založení řádové dekorace v roce 1804.

Proto bylo dne 7. září 1848 rozhodnuto o změně odznaku, který měl navázat na dekoraci z doby Napoleonova konzulátu. Základní tvar dekorace zůstal nezměněn a byl vyjádřen zlatou nebo stříbrnou pětidílnou hvězdicí, oboustranně bíle smaltovanou. Jednotlivé díly hvězdice na konci rozeklány a hroty opatřeny kuličkami. Mezi díly heraldicky po pravé straně zeleně smaltovaný dubový a na opačné straně zelený vavřínový věnec. K podstatné změně však došlo při vytvoření lícového a rubního středového medailónu. U této dekorace ale rozeznáváme dva různé typy platné v době od 7. září 1848 do 31.prosince 1851. U prvního typu hovoříme o tak zvané "Malé hlavě" (La forme à petite tête) a u druhého o tak zvané "Velké hlavě" (La forme á grosse tête). Středový lícní medailón nese na zlatém paprsci-tém podkladě malou nebo zvětšenou hlavu konzula Napoleona Bonaparta, zobrazenou z pravé strany. Hlava konzula není na skráních věnčena vavřínem. Kolem tmavomodře smaltované mezikruží, které nese v horní části opis: BONAPARTE PREMIER CONSUL a

v dolní části 19 MAI 1802. Na rubní straně zlatý kruhový medailón a v jeho středu na mřížkovaném podkladě dva zkřížené francouzské prapory (trikolory) a nad nimi ve dvou řádcích nápis: HONNEUR /ET/ a pod prapory dole: PATRIE. Kolem tmavomodře smaltované mezikruží s opisem: REPUBLIQUE FRANÇAISE/.

U II. typu, jinak téměř shodného s prvním zde popsáním, je na lícové straně opět medailón, ale tentokrát s velkou císařovou hlavou a na modrém mezikruží nová legenda: BONAPARTE Ier v horní části a v dolní: CONSUL 19 MAI 1802. Rubní medailón nese ve středu dva zkřížené prapory (i když stanovy hovoří, že zde se zkřížuje prapor se standartou, což ale neodpovídá výrobkům) a znovu nad a pod prapory rozdělené heslo: HONNEUR/ET/PATRIE/.

Na rozdíl od původních císařských, bourbonských i orleánských exemplářů, kde v převýšení hvězdice byly buď císařská koruna nebo koruna královská, u této republikánské dekorace byly koruny v převýšení odstraněny. V rozezlání horního dílu hvězdice bylo prostřednictvím dvou do rozezlání zapojených pásků umístěno válcovité ouško pro závěsný kruh na stuhu. Stuha řádu byla nezměněna a zůstala červená.

Vyskytují se však ještě varianty II. typu s tím rozdílem, že na lícovém medailónu je na tmavomodrém mezikruží opis proveden následovně: nahoře: BONAPARTE I ér CONSUL a v dolní části jen: 19 MAI 1802. Z toho je patrné, že záleželo na výrobě dekorací. Také u některých exemplářů "malé hlavy" byla hlava konzula zpodobena z levé strany.

Odznaky rytíře byly zhotoveny ze stříbra v rozměru 45 mm (platný rozměr pro I. a II. typ). Výška dekorace včetně ouška 48 mm. Stuha 37 až 38 mm široká, červená.

Odznaky důstojnického stupně byly vyrobeny ze zlata, ale v menším rozměru 41 až 42 mm.

Odznak komandéra vykazuje průměr 51 až 52 mm (ale je znám exemplář o průměru 60 mm), přičemž obvykle se jedná o tak zvaný I. typ s malou hlavou, ale obvykle vždy exemplář, kde hlava Napoleona je zobrazena z levé strany. Stuha náhrdelní.

Velkokříž stejně jako u dřívějších exemplářů v rozměru klenotu 69-70 mm na velkostiže v šířce 100 mm nošené přes pravé rameno k levému boku. Řád se doplňuje stříbrnou hvězdou, která se u I. třídy nosila na levé straně prsou a u II. třídy na pravé straně. Hvězdy z této první doby republiky jsou shodné s oněmi z doby orleánské dynastie s tím rozdílem, že středový stříbrný kruhový medailón nese ve svém středu hlavu prvního konzula Bonaparta zobrazenou z pravé strany a na zlatém mezikruží řádové heslo: HONNEUR ET PATRIE. Mezi stříbrnými, penízky krytými hroty hvězdy opět zkřížené prapory nahoře, dole pak zkřížené standarty a zcela v dolní části čtveřice zlatých provazů, které se vzájemně kříží a jsou svázány páskou trikolory ve formě mašle. Hvězdy měly průměr 88 až 90 mm. Dekorace řádu Čestné legie z této poměrně krátké doby, trvající od 7. září 1848 do 31. prosince 1851, jsou relativně velmi vzácné.

Zápas prince-prezidenta o získání císařské koruny však nadále pokračoval. Dostával se stále častěji do sporů s vládou, ze které chtěl vytvořit vlastní, jím naprosto ovládaný výkonný orgán. Hlavní zájem však věnoval upevňování armády, kam postupně dosazoval staré osvědčené důstojníky - bonapartisty. Již dne 31. října 1849 se mu podařilo získat vlastní poslušné ministerstvo, do jehož čela postavil v dubnu roku 1851 zcela oddaného politika Leóna Fauchera (1803-1854). To již princ-prezident připravoval svůj vytoužený státní převrat. Jeho hlavními pomocníky byli jeho nejoddanější spolupracovníci, Jean Gilbert Victor vévoda Persigny (1808-1872), který v době puče vojensky zajistil klid v Národním shromáždění, dále Charles Auguste Louis vévoda z Morny (1811-1865) o němž se vědělo, že je nemanželským synem holandské královny Hortensie a jejího nejvyššího stájmistra hraběte Augusta Karla Flahauta de la Billarderie (1785 až 1870), jinak generála a diplomata. (Byl tedy vlastně i polo-bratrem Ludvíka Napoleona a později francouzským ministrem zahraničí). K důležitým osobnostem patřil i generál, potomní maršál Jacques Leroy de Saint Arnaud (1796-1854), který se stal v době převratu ministrem války a měl hlavní podíl na úspěchu.

Později se stal vrchním velitelem francouzského expedičního sboru na Krymu, kde také zemřel.

Dne 2. prosince byli zatčeni generálové Changarnier, Cavaignac a Christophe Lamorcière (1806-1865) a Národní shromáždění bylo rozpuštěno; dále byl zrušen volební zákon z 31.května a rozpuštěna byla i státní rada. Znovu došlo k pouličním bojům a výtržnostem v dělnickém předměstí Sv.Antonína, které bylo ale krvavě potlačeno. Vždyť v té době měl již princ-prezident jen v samotné Paříži více jak 80 000 věrných vojáků.

Výsledkem této první "císařské" přede hry a to po potlačení odporu ve dnech 3. a 4. prosince 1851, bylo vyhlášení tak zvaného lidového hlasování, které sedmi a půl milionem hlasů ustanovilo prince-prezidenta na dalších deset let neomezeným vykonavatelem státní funkce. Důsledkem bylo vydání nové ústavy až dne 14.ledna 1852, která zcela napodobila konzulární ústavu z roku VII. t.j. 1799, kdy si tehdy Napoleon zajistit neomezenou moc ve státě. I když byla Francie v té době ještě republikou, veškerá výkonná moc se soustředila do rukou Ludvíka Napoleona a ve skutečnosti se již jednalo vlastně o nevyhlášenou monarchii.

Popsané události ovlivnily i další vývoj této "republikánské" dekorace Čestné legie. Ludvík Napoleon považoval řád za přímé dědictví a vlastnictví dynastie Bonapartů a tak rozhodl dne 31. prosince 1851 o změně dekorace tak, aby na rubní straně ve středu medailónu se objevil znovu císařský orel hledící k levé straně. Dne 31. ledna 1852 vydal princ-prezident nové nařízení, kterým se určuje, aby dekorace řádu Čestné legie se vrátila k té formě, kterou měla při svém zkrácení v roce 1802 a 1804. Na lícový středový medailón se dostává na zlatý paprskovitý podklad z pravé strany zobrazená hlava císaře Napoleona I., jehož skráně jsou ověněny vavřínem a na tmavomodrém mezikruží se objevuje nová legenda: NAPOLEON EMPEREUR DES FRANÇAIS, na rubní straně pak ve středu císařský orel a na tmavomodrém mezikruží opis: HONNEUR ET PATRIE.

Dekretem ze dne 16. března 1852 rozhodl Ludvík Napoleon o další úpravě řádové dekorace. Na střední kruhový zlatý medailón na líci byla umístěna značně plastická císařova hlava zdobená zeleně smaltovaným vavřínovým věncem na skráních a na tmavomodrém mezikruží se objevil opis: *NAPOLÉON EMP. DES FRANCAIS*, na rubu opět ve středu zlatého mezikruží značně plastický císařský orel s hlavou obrácenou k pravé straně a na mezikruží zlatý opis: *HONNEUR ET PATRIE*. Dole dvě krátké zkřížené vavřínové ratolístky. Na rozdíl od předchozích typů z let 1848-1851 se ale do převýšení dekorace vrací buď zlatá nebo stříbrná koruna. Tato na rozdíl od předchozích dekorací druhého císařství má poměrně vysokou čelenku, nese osm oblouků, které jsou ve středu perleny a z čelenky vybíhá osm ornamentálně stylizovaných listů. Jediným velmi charakteristickým znakem dekorace z této poměrně krátké etapy je červeným hedvábím podšívkovaná koruna. Odznaky řádu z této doby jsou označovány jako "de l'époque de la Présidence", tedy z období prezidentské funkce Ludvíka Napoleona.

Exemplář rytíře z mé sbírky má rozměr 38 x 56 mm včetně koruny v převýšení. Koruna sama 22 x 21 mm. Stuha červená, náprsní, 38 mm široká. Také hvězdy velkokříže se změnily a vrátily se k formám původních císařských exemplářů. Stříbrné, pětidílné, na ploše dílů penízky kryté a mezipaprsky mezi díly a na středovém kruhovém medailónu císařský orel a na mezikruží heslo řádu.

Existují však i další četné varianty dekorací z tohoto již velmi krátkého období, které se vlastně překrývají s počáteční dobou druhého císařství. Také existují rytířské dekorace v rozměru 46 mm, které navazují na první republikánské odznaky z roku 1848. Hlava císaře obrácená doprava, císařský orel doleva a důstojnické zlaté odznaky v rozměru 44 mm a komandérské dekorace v rozměru 59 mm, kde ale hlava císaře hledí k levé straně, stejně jako císařský orel na rubu.

Dne 10. kvězna 1852 se konalo v Bordeaux přidělování císařských orlů armádě. Ludvík Napoleon tehdy ve svém projevu

zcela bez zábran prohlásil: "L'Empire c'est la paix", t.j. "Císařství představuje mír". Pak se již další vývoj řítit k závěru. Dne 4. listopadu, kdy situace nazrála a odpůrci byli umlčení (velmi mnozí emigrovali), svolal Ludvík Napoleon senát, který rozhodl o provedení národního plebiscitu a o dalším zachování republiky, nebo o zřízení císařství. Výsledek byl takový, jak se očekávalo. 8 157 725 hlasů se vyslovilo pro obnovu císařství a jen 254 501 hlasů bylo proti. 63 699 hlasů bylo prohlášeno za neplatné. Plebiscit, tak dobře zaranžovaný, se konal ve dnech 21 a 22. listopadu. Dnem 2. prosince 1852 byl princ-prezident Ludvík Napoleon prohlášen francouzským císařem s titulem Napoleon III.

Je nutno ještě uvést, že dne 22. ledna 1852, tedy krátce po prvním převratu v noci z 1. na 2. prosince 1851, kdy Ludvík Napoleon získal právo na další prodloužení své funkce, založil svou proslulou Vojenskou medaili. (La Médaille Militaire). Nejednalo se v tomto případě o nějaký nový řád, nýbrž vyložené obecnou vojenskou dekorací.

Tato medaile byla výlučně určena pro poddůstojníky, kaprály, prosté vojáky a námořníky, kteří byli jmenováni v rozkazech za svou statečnost, nebo byli vážně v bojích zraněni. K prvnímu rozdělování došlo dne 21. března 1852 na dvoře Tuilerií. Autorem výtvarného návrhu této krásné medaile byl medailér Albert Desiré Barre. Medaile byla ražena ve stříbře o celkovém průměru 28 mm a nese ve středu kruhový medailón, ve kterém na zlateném podkladě je z levé strany zobrazena hlava prince-prezidenta. Na modrém mezikruží pak opis: LOUIS NAPOLEON. V dolní části rozdělení hvězdičkou a dvěma stylizovanými krátkými ornamenty. Na rubní straně ve středu zlateného medailónu třířádkový nápis: VALEUR/ ET/ DISCIPLINE/ t.j. Statečnost a kázeň. Popsaná medaile je převýšena polorozkřídleným císařským orlem hlelícím k levé straně (heraldicky). Orel stojí na blescích, které se dotýkají vavřínového věnce, který středový medailón na líci i na rubu rámuje. U I. typu této medaile z roku 1852, tedy z doby, kdy Ludvík Napoleon nebyl ještě císařem, se dolní

části letek křídel dotýkají přímo věnce, na rozdíl od pozdějších exemplářů z doby císařství. Je zajímavé, že Napoleon III. nikdy nezměnil opis kolem svého portrétu LOUIS NAPOLEON, i když pak již používal jen svého císařského jména. Stuha této medaile byla průvlečná, žlutá se širšími zelenými okrajovými pruhy.

Další svůj vývoj prožívala Čestná legie již za doby druhého francouzského císařství.

Poznámka:

LUDVÍK NAPOLEON se narodil dne 20. dubna 1808 v Paříži jako syn císařova mladšího bratra Ludvíka, holandského krále v letech 1806-1810 a jeho manželky královny Hortensie (1783-1837), dcery císařovny Josefiny (1763-1814) a jejího prvního manžela generála Alexandra vikomta de Beauharnaise (1760-1793). Měl staršího bratra Napoleona Ludvíka (1804-1831) a sestru Cameratu. Po pádu císařství odešel se svou matkou do exilu a to nejprve do Ženevy, poté do Augsburgu, kde navštěvoval gymnásium a nakonec se usídlil v Arenbergu na Bodamském jezeře. V roce 1830 se spolu se svým bratrem zúčastnil podpory povstání v Romagni vedeném Girem Menottim. Po bratrově smrti se vrátil do Švýcarska, kde sloužil jako hejtman v dělostřelecké milici. Veřejně vystoupil s nároky na dědictví až 22. července 1832, kdy zemřel ve Vídni vévoda Zákupský.

ZPRÁVY O LITERATUŘE

V.M.Rusakov:

UVAŽENY ZA IMJA. Rassказы o potomkach A.S.Puškina, Sovetskaja Rossiya, Moskva 1987, 304 s., 8 s. čb.fotograf.příloh.

Autor knihy, literární vědec, se už více než 30 let zabývá vyhledáváním materiálů o potomcích A.S.Puškina v mužské i ženské linii v SSSR i za jeho hranicemi. Vydal již na toto téma publikace *Potomci A.S.Puškina* (Leninzdat 1978,1982) a *Rassказы o potomkach A.S.Puškina* (Leninzdat 1982). Kniha *Uvaženy za imja* je doplněným a přepracovaným vydáním této druhé knihy.

Po stručné kapitole o Puškinových předcích se autor zabývá nejprve osudy Puškinových dětí. Puškin měl čtyři děti, které se vesměs dožily vysokého věku, takže starší dcera Marie se dožila i VRSR. Starší syn Alexandr se zúčastnil jako plukovník rusko-turecké války za osvobození Bulharska v letech 1877 až 1878 a dosáhl později hodnosti generála. Mladší syn Grigorij prožil větší část svého života na statku svého otce - Michajlovském. Nejzajímavější osudy měla mladší Puškinova dcera Natálie. Po nezdařeném rozvedeném prvním manželství se jejím druhým manželem stal Mikuláš Vilém Nassavský, bratr lucemburského velkovévody Adolfa a Sofie, manželky švédského krále Oskara II. Poněvadž šlo o morganatické manželství, dostala Natálie a její potomci titul hrabat z Merenbergu (znak vyobrazen např. v Loudových Lines of Succesion, 1. vyd. tab.38).

V další části knihy se Rusakov více či méně podrobně zabývá osudy potomků Alexandra a Natálie. (Marie děti neměla a o nemanželských dětech Grigorijových nemá dostatek zpráv). Za zmínku stojí např. příbuzenský vztah mezi rodem Puškinovým a Gogolovým, vzniklý svatbou Puškinovy vnučky se synem Gogolovy sestry, či svatba jiné Puškinovy vnučky, Natálie, dcery

Sofie, s velkoknížetem Michaiilem Michailovičem Romanovem, vnukem Puškinova nepřítel, cara Mikuláše I. a bratrancem cara Alexandra III. (Viz např. Louda, l.c., tab.139). Soffin bratr Georg pretendoval na trůn velkovévodství lucemburského a dle Rusakova jeho nároky byly dostatečně právně podloženy (vzdal se jich až po dalším jednání za velkou jednorázovou částku a roční rentu 4000 marek). Další příbuzenské vztahy této větve jsou rovněž zajímavé. Manželem Sofiiny dcery Naděždy byl George Mountbatten, 2.markýz z Milford-Havenu, jehož dcera byla matkou prince Filipa, manžela anglické královny Alžběty II. Příbuzenských vztahů s vyšší anglickou šlechtou je více; v knize jsou dosti podrobně rozebrány.

Po VŘSR někteří Puškinovi potomci opustili svou vlast a odešli do zahraničí, kde jejich potomci žijí doposud. Rusakov značně podrobně (dle množství získaných informací) popisuje i jejich osudy. V současné době podle něj žijí Puškinovi potomci mimo SSSR v USA (mj. i na Havaji), Velké Británii, Francii, Belgii, NSR, Švýcarsku, Itálii a dokonce i v Maroku. Mnozí vynikli v různých oborech, v SSSR to byl např. významný biolog A.S.Danilevskij, Puškinův praprávnuk, někteří byli i umělecky činní. Nikdo však nedosáhl slávy svého předka. Za 2. světové války bojovali Puškinovi potomci nejen v Rudé armádě (někteří se účastnili i osvobození Československa), ale i v anglické a francouzské.

Rusakov se rovněž velmi podrobně zabývá osudy hmotných památek na Puškina a jeho potomky. Celkově je kniha zaměřena spíše biograficky, ale v jejím závěru je v rámci získaných informací úplný rozrod všech Puškinových potomků v mužské i ženské linii. Je jich zde uvedeno celkem 257, poslední uvedený potomek se narodil 31.5.1986.

Soupis literatury uvádí díla biografická i genealogická, zabývající se Puškinovými předky i potomky, díla o osudu památek na velkého básníka a pod. Nejnovější publikace zde uvedené byly vydány v r. 1983.

Černobílá obrazová příloha obsahuje portréty všech čtyř Puškinových dětí a vybrané portréty i skupinové fotografie jejich potomků.

J.Peterka.

Imre Gonda - Emil Niederauser:

DIE HABSBURGER, EIN EUROPÄISCHES PHÄNOMEN. Corvina Kiadó, Budapest 1985. 430 s., 32 obr.

Dva maďarští specialisté na dějiny střední a východní Evropy se podjali již před několika léty nesnadného úkolu: vypsat dějiny habsburského rodu z hlediska jeho politického působení v celoevropském měřítku a významu podunajské monarchie (maďarské vydání r.1978). Odtud také pramení podtitul této knihy. Je třeba říci, že zvolená koncepce práce vyloučila již od počátku to, do čeho tak snadno sklouzává literatura zabývající se tímto rodem, totiž do pitvání soukromí vládců. Autoři se nevyhýbají osobní charakterizaci protagonistů habsburského rodu, ale svou pozornost upírají především na jejich politické jednání a důsledky z něho plynoucí na celý historický vývoj monarchie. Proto také je věnována tak velká pozornost období od revolučního roku 1848 do rozpadu monarchie v roce 1918 (toto období zabírá polovinu rozsahu textu) a jsou hledány politické, ekonomické a sociální kořeny úpadku říše a jejího nezbyt-
ného konce. Pozitivně je třeba říci, že autoři se svou nacionalitou nedali strhnout k preferování vývoje v Uhersku, jejich sledování habsburského trůnu se snaží stále být dostatečně v nadhledu.

Profesionální historik by pravděpodobně našel mezery v pojetí látky a nemusí vždy souhlasit s jednotlivými premisami autorů, než zájemce o historii může litovat, že se současná česká historiografie ještě nepropracovala k modernímu zpracování tohoto tématu (budiž vzpomenu na tomto místě alespoň stého výročí Nowějšího dějepisu rakauského W.W.Tomka z r.1887). Je proto dobře, že německá mutace maďarské publikace byla k dispo-

zici na našem knižním trhu a svým způsobem zasluhuje naši pozornost.

Hrdý

Heraldika a genealogie Jihomoravského kraje za rok 1986
(s doplňky).

1. Adámek, Jiří: Poznámky ke znaku města Brna. Vlastivědný věstník moravský, 38,1986, č.1,s.63-65, obr.,pozn.
2. Balcárek, Pavel: Rodinný archiv Rotálů a Vrbnů. Osudy jeho majitelů a písemností. Studie Muzea Kroměřížska, 86,1986, s.41-66, obr.,lit.
3. Čech, Pavel: I hlína dovede vyprávět o pramenech domova. (Němcovi - rodina keramiků z Kunštátu, půs. v Ratíškovících). Slovácko, 22.10.1986, s.4.
4. Černý, Josef: Tři generace vedoucích vinařů JZD Horní Dunajovice, okr.Znojmo. (Zásluhy rodiny Fialů o renesanci vinohradnictví po r.1945). Moravín, 1985, s.91-94.
5. Janíček, Přemysl: Fojtství Jasenná. (Dějiny fojtství a fojtů Mikuláščíků). Brněnský večerník, 22.8.1986, s.5, 3obr.
6. Juračková, Soňa: Výroba černé hrnčiny v Tupesích. (S přehledem rodů a hrnčířů). Slovácko, 26,1984 (1985), s.51-62, pozn.
7. Kurfürst, Pavel: Předchůdci jihlavských skřípek. (Vývoj výroby v truhlářské rodině Berneschů v 19.stol.).Hudební věda, 23,1986, č.2, s.175-180, 1 schéma, lit.
8. Marek, Pavel: Štanderové na Moravě. (Divadelnická rodina z vých.Čech v 19.stol.). Program, duben 1986, s.296-299.
9. Pavlů, Miroslav: Heraldická výstava v Gottwaldově. Naše pravda, 21.11.1986, s.5, 1 obr.
10. Polák, Vladimír: O Františku Kříčkovi. (Učitel a zakladatel uměleckého rodu Kříčků). Rovnost, 5.12.1986, příloha č.49, s.4.
11. Šanda, Jaroslav: Rozrod rodu Mahlerů. (Od konce 17.stol.). Zpravodaj Klubu historiografie ZO Svazarmu č.4002/230 Praha 2, 1986, č.1, s.41-50, obr.

12. Trmač, Miroslav: Stěhování hrobky v Příměticích u Znojma roku 1888. (Rodina Ugartů). Vlastivědný věstník moravský, 38,1986, č.3, s.308-312, obr. (vyobrazení erbu), pozn.
13. Vacková, Jiřina: Rodopis Helfertů. Opus musicum, 18,1986, č.6, s.166-170.
14. Vichová, Božena: Neznámé portréty Kouniců ze sbírek muzea ve Slavkově. Vlastivědný věstník moravský, 38,1986, č.1, s.57-61, obr., pozn.
15. Zenger, Zdeněk M.: Karel Škréta a jeho pamětní desky. (Omyly na pražských deskách malíře a počátky rodu v Olešnici). Panorama, 1984, č.1, s.27-28.

Ky.

Lubomír Jankovič:

UMĚLECKO - HISTORICKÝ ROZBOR ARMÁLESOV 15.-19.STOROČIA. Typológia a analýza miniatur armálesov bratislavskej zbierky. Slovenská archivistika 22, č.2,1987,s.114-129.

Mezi studii, zabývajícími se erbovními listinami, si stále více pozornosti získávají umělecko-historické rozbor erbovních miniatur, v nichž je stále více rozpoznáváno zajímavé odvětví malířského umění.

Jankovičova zasvěcená studie, která je upravenou podobou části jeho diplomové práce, je věnována jednomu z našich nejcennějších heraldických fondů. Ač jeho obsah v zásadě známe ze starší Faustovy práce (dnes je ovšem ve fondu více listin, na což Jankovič správně upozorňuje), chyběl umělecko-historický rozbor. Autor v zásadě v chronologické řadě probírá stylové i obsahové proměny erbovních miniatur. Právě bohatství bratislavské sbírky mu umožňuje dospět k poznatkům, které budou mít zřejmě širší platnost, podnětné je i jeho zamyšlení nad pojmem papírová heraldika (s.116-117). Na příkladě miniatury pro bratry Hildebrandty (1761) mohl ukázat možnost využití erbovních miniatur pro genealogii (nevím však, proč jejího vydavatele označil jako Františka II.).

Je nesporné, že Jankovičova práce přispívá k hlubšímu poznání bratislavské sbírky a přináší i nové podněty pro další bádání. Je jen škoda, že nerozvedl konkrétněji své upozornění, že erbovní miniatury byly ovlivňovány scénografickým výtvarnictvím.

Určité specifikum erbovních miniatur vydaných uherskou královskou kanceláří (jejíž produktů je ovšem ve sbírce většina), představuje jednoduchý typ miniatury, na níž je erb umístěn do zeleného věnce (např. u Fausta č.74), o nichž se autor zmiňuje jen krátce na s.120. Jestliže se domnívám, že jedním z cílů zkoumání erbovních miniatur je určení jejich autora či dílny, bude tato skupina představovat mimořádně složitý problém právě pro svou jednoduchost a uniformitu, tento problém však bude nutno teprve řešit, což ovšem nebylo cílem předložené práce.

Jankovičova práce je hodnotná a může se stát východiskem pro další studium, proto jen lituji, že poměrně šetřil poznámkovým aparátem (srovn. např. již pozn.1, kde neuvádí, odkud čerpal svou informaci) a málo uváděl starší literaturu, která si tematiky již všímala (např. u pozn.22 bychom očekávali upozornění, že miniatura je reprodukována u J. Nováka, Rodové erby na Slovensku I, Bratislava 1980, bar. tab. před s.25).

Bratislavské sbírce se zásluhou L. Jankoviče dostalo prvního umělecko-historického zhodnocení a můžeme se jen těšit, že se autor vrátí k některým problémům v detailnějších rozbo-rech.

Tk

Jiří Hanáček:

OBLÉHÁNÍ BRNA ŠVÉDY ROKU 1645 A NOBILITACE S TÍM SPOJENÉ.
Heraldická ročenka 1986, s.3-42.

Autor, který se systematicky již řadu let věnuje heraldickým brunensiím, sáhl tentokrát ke zpracování tematiky dosud opomíjené. Švédské obléhání Brna bylo zpracováno již řadou au-

torů, ale jeho heraldické ozvuky zůstávaly dlouho nepovšimnuty.

J.Hanáček vyšel z listiny císaře Ferdinanda III. z 3.2. r.1646, která otvírala možnost 22 městským radním požádat o udělení šlechtického stavu. Autor pečlivě shromáždil údaje o tom, jak této možnosti bylo využito. Mohl se přitom sice opřít o údaje starší literatury, která však přináší řadu nepřesností a omylů. Zjistil tak, že 4 rodiny o nobilitaci nepožádali, k nim je snad možno ještě přiřadit Matyáše Kleinseidta z Lobensteinu. J.Hanáček se mohl opírat v převážné míře jen o svědectví salbuchů, jeho velmi důkladný výzkum nepřinesl než dva originály nobilitací. Mohl však využít údaje dalších heraldických památek, takže danou tematiku plně vyčerpал a - jak již bylo řečeno - očistil od řady nejasností a nepřesností. Tento soubor erbů doplnil o blasony a kresby erbů tří významných obránců Brna - J.L.Raduita de Souches, J.J.O'Gilvyho a Z.F.Sarka z Bohuňovic. Reminiscence na švédské obléhání nacházíme při výčtu zásluh nobilitovaných i v řadě listin z 2. poloviny 17. století pro moravské příjemce a svědčí o dobré autorově znalosti materiálu, že uvádí některé z nich.

Je zřejmé, že nová Hanáčkova práce představuje opět cennou heraldickou studii plně zakotvenou v pramenném materiálu. Poněkud rušivě působí ponechání jmen nobilitovaných v německé podobě, pro což nemohu uvést žádný rozumný důvod. Jistě, přepis jmen může činit potíže, ale pak stačí uvést přepis jména z pramene v poznámkovém aparátu.

Hanáčkem pracně a pečlivě připravený soubor nobilitací brněnských měšťanů překvapuje bohatostí symboliky udělených erbů, které ukazují na živost heraldického citěné té doby. Studie, doplněná autorovými kresbami a fotografiemi dochovaných heraldických památek, představuje žádoucí zaplnění dosud prázdného místa v naší odborné literatuře.

Tk

Jožef Novák:

ERBY MIEST VYHLÁSENÝCH ZA PAMIAŤKOVÉ REZERVÁCIE. Bratislava
1986, 120 s., 12 s. obr.příloh.

Zvykli jsme si na to, že prémiové svazky různých členských knižnicí a edicí nepřinášejí špičkové práce s ohledem na širokou a různorodou masu čtenářů, jimž jsou tyto práce určeny.

Jednu z výjimek tvoří citovaná práce, která vyšla jako prémiový svazek nakladatelství Tatran. Zdálo by se, že v oblasti městské heraldiky budeme těžko nacházet nové pohledy na problematiku již mnohokrát publikovanou a zdánlivě uzavřenou. Doc. Novák, který se systematicky věnuje heraldice na Slovensku v celé její šíři, nás přesvědčil o opak.

Jednak tím, že vybral 12 měst spojených statutem městské památkové rezervace (Bratislava, Banská Štiavnica, Banská Bystrica, Košice, Kremnice, Spišská Kapitula, Spišská Sobota, Prešov, Bardějov, Kežmarok, Levoča, Nitra), u nichž heraldický vývoj městského znaku sledoval v kontextu dějin celého Slovenska. Nový je rovněž ikonografický rozbor znaků, v nichž se promítají změny vrchnosti i snaha o neutrální postoj jeho představitelů při závažných politických změnách.

Autor vyčerpал všechnu literaturu k uvedené problematice, kterou kriticky zhodnotil a doplnil vlastními závěry.

Velmi šťastně si jako ilustrátora vybral Ladislava Čisárika ml. Jeho práce známe z návrhů československých známek s erby měst i z výstavy Současná heraldická tvorba 1986. Zejména na ní prokázal, že ztvárnění znaku je pro něho především proces tvůrčího hledání, které posléze vyúsťuje v jednoduché linie navazující na nejlepší tradice heraldického umění.

Kniha, která uspokojí každého zájemce o městskou heraldiku, je doplněna řadou ilustračních fotografií pomáhajících hlouběji pochopit její obsah.

H.

V.A.Poceluj:

GERBY SOJUZA SSR. IZ ISTORII RAZRABOTKI. (Znaky SSSR. Z dějin vypracovávání). Politizdat Moskva 1987, 166 s., ilustr.

Autor se ve své populárně vědecké knize zabývá sovětskou státní heraldikou a vexilologií a z malé části i městskou heraldikou. Nejprve stručně pojednává o původu a vývoji znaku carského Ruska. Dvojhlavého orla převzali ruští panovníci od Byzance, neboť po jejím pádu do moci Turků se považovali za její nástupce - "třetí Řím". Pak autor krátce vykládá symboliku pěticípé hvězdy, srpů a kladiv, rudé barvy, vývoj státní vlajky SSSR. Pak už na základě archivních pramenů a vzpomínek současníků velmi podrobně popisuje nejprve vývoj státního znaku SSSR (se srpem a kladivem měl být zkřížen i meč, který byl z návrhu odstraněn až po opakovaném naléhání Lenina), pak znaků svazových a autonomních republik (ty se nyní liší od znaků nadřazených svazových republik pouze přidáním nápisů v příslušných jazycích), některých jiných státních útvarů, které po VŘSR existovaly na území SSSR (Dálněvýchodní, Tuvinská republika aj.) a nakonec znaky třinácti měst - hrdinů SSSR, ač např. Moskva či Leningrad nemají v současné době úředně schválené znaky (Kyjev a j. ano).

Pocelujev uvádí též autory návrhů znaků (autorem jednoho návrhu znaku Arménie byl např. známý malíř Martiros Sarjan). Barevně jsou vyobrazeny státní znak SSSR a znaky svazových republik, jednobarevně (červeně) znaky autonomních republik, měst, návrhy a znaky již neexistujících státních útvarů. Autor popisuje znaky z hlediska stran neheraldicky, s výjimkou asi dvou případů, kdy cituje autory lépe obeznámené s heraldickými pravidly (např. s. 76). Popisy znaků v textu se v několika případech neshodují zcela s jejich vyobrazeními (např. na s. 127, kde je i chybná popiska pod ilustrací). V popisech znaků není někde udávána barva některých jejich ploch. Přinejmenším svérázný je i autorův názor, považující gryfa s klíčem ve starém znaku města Kerče za monarchistický či náboženský atribut (s. 163)

a tudíž nepřijatelný pro současnost.

Přes tyto a jiné menší nedostatky Pocelujevova kniha dosti spolehlivě informuje o specifičnosti vývoje heraldiky na území, kam se rozšířila relativně pozdě, v období, kdy došlo k velikým změnám ve všech sférách života.

Josef Peterka

D. Herfurth - J. Molitor:

MILITÄRISCHE AUSZEICHNUNGEN DER UDSSR. Berlin 1987, s.164,
z toho 36 barev. tabulek, vyobr. v textu.

Zájemce o současnou státní symboliku a její uplatnění ve faleristice má možnost rozšířit svou knihovnu o velmi zdařílou publikaci z NDR věnovanou tentokrát sovětským vojenským řádům, vyznamenáním a odznakům. Knížka je rozdělena do tří částí: v první je historický přehled řádového systému v carském Rusku až po současnou sovětskou přítomnost s vyzdvížením společenské funkce vyznamenání v SSSR. Druhá část přináší barevné tabulky s nově vyfotografovanými řády a vyznamenáními ze státních moskevských a berlínských sbírek, konečně třetí je katalogem s podrobnými údaji o každé dekoraci či odznaku (včetně počtu nositelů do r. 1981).

Publikace svým metodickým přístupem k materiálu a rozšířením o popis vojenských čestných a odborných odznaků dobře doplňuje předchozí publikace o sovětských dekoracích, které dříve byly k dispozici i u nás.

Hrdý

KRONIKA

K vzácnému jubileu 75. narozenin JUDr. Jana Kobra.

Dne 17. září 1986 se dožil významného životního jubilea v plné fyzické i duševní svěžesti aktivní člen našeho klubu JUDr. Jan Kober. Většina brněnských členů zná dr. Kobra jako neúnavného organizátora akcí pro občanské genealogy. Na tomto místě třeba vzpomenout, že je garantem Soupisu rodových kronik a rodopisců. Sám zpracoval rodinnou kroniku o 777 stranách s vysoce zajímavým obsahem, která je doplněna řadou tabulek, originálů dokumentů a fotografií. Po zásluze tato práce obsadila v soutěži o nejlepší rodovou kroniku první místo. V oblasti genealogie se zaměřil na region kolem rodného městečka Olešnice a zpracoval 20 rodokmenů tam usedlých rodin. Z výsledky jeho genealogické práce jsme se mohli seznámit i na stránkách GHI. V Olešnici předsedá Vlastivědnému kroužku, který pomáhá dokumentovat místní dějiny. Shromáždil také bohatý materiál k dějinám advokacie. Genealogie však patří jen k jedné části spektra jeho ušlechtilých zájmů. Dr. Kober byl vynikající odborník, který si ze svého povolání advokáta pro genealogické bádání přinesl vědeckou akribii, smysl pro detail, trpělivost a pro práci v našem klubu schopnost jednání s lidmi.

Vraťme se však o 75 let zpět, kdy se 17.9.1911 v Olešnici v rodině ředitele továrny Jana Kobra a Marie rozené Tomanové narodil náš jubilant. Po předcích si přinesl houževnatost a pracovitost - předkové byli po mnoho generací tkalci v Šumperku - a po předcích matky hlubokou lásku k Vysočině. Není náhodou, že při oslavě jubilantových narozenin prof. Ing. Eduard Halva, DrSc. ve svém projevu hovořil o mimořádném synekologickém vlivu Vysočiny na pozitivní utváření vlastností a schopností člověka - lidí tam vyrostlých, odtud pocházejících - lidí pracovitých, skromných, nadaných, pevných páteří se smyslem pro rodovou sou-

držnost. Po vychození obecné školy v Olešnici nastoupil na reformní reálné gymnázium v Brně-Králově Poli, které zakončil v roce 1930 maturitou. V letech 1930-1935 vystudoval právnickou fakultu brněnské univerzity. Své právnické vědomosti si rozšířil studiem pojistné techniky na německé technice v Brně 1933-1935.

Po studiích dr. Kober nastoupil jako advokátní koncipient v Židlochovicích a od roku 1942 se stal samostatným advokátem. Tomuto povolání zůstal i přes nucené přestávky věrný. V nově organizované advokacii vedle vlastní právní praxe zastával různé funkce. Byl členem občansko-právní sekce Ústředí advokacie v Praze. Ve svém oboru byl literárně činný. Publikoval ve Zprávách advokacie, Právní praxi a Bulletinu advokacie články týkající se rodinného práva a problémů promlčení a prekluze. Dr. Kober byl také aktivním sportovcem. Věnoval se za studentských let stolnímu tenisu, později lyžování a létání.

Odchod do důchodu pro dr. Kobra neznamenal zanechání činnosti. Dál pracoval jako právník - konzultant a mohl rozvinout své zájmy v oboru genealogie. V té době dokončil řadu genealogických rešersí pro své příbuzné a známé.

Životní jubileum zastihuje dr. Kobra plného plánů do budoucnosti. Mezi nimi jsou i úkoly, jimiž chce obohatit činnost našeho klubu. Životní jubileum je také příležitostí, abychom my, jeho spolupracovníci, i když opožděně v důsledku vydavatelských termínů, dr. Kobrovi ze srdce poděkovali za jeho obětavou práci a popřáli mu mnoho zdraví, životní pohody a badatelských úspěchů do dalších roků.

Ad multos annos!

Jiří L. Bílý

GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ INFORMACE

Vydává jako interní tisk pro potřebu členů v nepravidelných lhůtách Genealogický a heraldický klub při ZK ROH Královopolské strojírny v Brně, Palackého 78.

Odpovědný redaktor: František Špírk

Redakční rada: JUDr. Jiří L. Bílý, Jiří Hanáček, PhDr. Adolf B. Král, CSc., PhDr. Tomáš Krejčík, PhDr. Ivan Štarha, Vilém Walter.

Obálka: Petr Tybitancl

Bezplatný odběr vázán na zaplacení ročního členského příspěvku.

Povoleno č.j. 370018588

